

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך על-יסודי

שנה"ל תש"פ

לכבוד
מנהל ביה"ס

שלום רב,

הנדון: תוכניות ובעלי תפקידים האגף לחינוך על יסודי תש"פ

האגף לחינוך על-יסודי מוביל מספר תוכניות המהוות תשתית פדגוגית ליישום הכלה והשתלבות של תלמידים בעלי צרכים מגוונים ועוסקות בצמצום הפערים בחינוך וקידום השיח הפסיכו-פדגוגי. קידום הכלה והשתלבות מחייב פיתוח תפיסה מקיפה וכוללנית תוך התייחסות להיבטים לימודיים, חברתיים, רגשיים והתנהגותיים.

אל"ה (איתור הערכה ולמידה) חאלו"ם – (חינוך אישי להעצמה ומנהיגות), מרח"ב בחט"ב (מרכז רגשי חברתי בית ספרי) ורכז ההשתלבות, מבטאים את התפיסות ההוליסטית וההומניסטית העומדות בבסיס הגישה החינוכית האומרת כי "צריך כפר שלם כדי לחנך ילד", מהוות מעטפת פסיכו-פדגוגית בחט"ב ועוסקות בקידום ורווחתם של התלמידים על פני כל הרצף החינוכי.

מסמך זה בא להבהיר ולהסדיר את:

- העקרונות העומדים בבסיס הפעלת תכנית אל"ה כתפיסה פדגוגית מערכתית בהובלת המת"ל
- העקרונות העומדים בבסיס תוכנית חאלו"ם וכן את דרכי ההתקשרות להפעלתה.
- העקרונות העומדים בבסיס תכנית מרח"ב וכן את דרכי ההתקשרות להפעלתה.
- הגדרת תפקיד רכז ההשתלבות
- מסמך המייחד בין רכז ההשתלבות והמת"ל- נספח א'

לתשומת לבכם,

מתוך הבנה כי עבודת צוות משותפת של בעלי התפקידים בבית הספר תיצור סינרגיה המהווה מעטפת פסיכו-פדגוגית מיטבית בחט"ב, הוחלט לאחד את מערך הליוו של בעלי התפקידים: המת"ל ורכז ההשתלבות.

אגף א' חינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

החל משנת תש"ף יהיה מדריך הכלה - אל"ה אחד אשר ירכז את כל הקשור להכלה והשתלבות ולאל"ה במחוז ויחד עם צוות מדריכים מחוזי יעניקו ליווי לבית הספר, למת"ל ולרכז ההשתלבות.

אנו מאמינים כי ליווי משותף של בעלי התפקידים יסייע לראיית על ותכלול מיטבי של המענים ויעמיק את ההבנה של עבודתם המשותפת של המת"ל ורכז ההשתלבות ושל המייחד של כל אחד מהם.

על מנת לאפשר ליווי אופטימאלי על המנהל לדאוג לתשתית ארגונית מאפשרת כמפורט בהמשך.

מערך אל"ה והמת"ל

מערך אל"ה, התפתח בשנים האחרונות מתכנית הממוקדת בקידום תלמידים עם קשיים ועם לקויות למידה לתפיסה ארגונית בית ספרית, המהווה תשתית לקידום ההיבט הפדגוגי והפסיכו-פדגוגי ברמה מערכתית ומכוון לקידום תהליכי למידה - הוראה מותאמים למגוון הצרכים הקיימים בכיתה הטרוגנית, המאפשרים מתן מענה דיפרנציאלי לכלל הלומדים במסגרת הכיתה ובמסגרת פרטנית.

המת"ל (מעריך ומקדם תפקודי למידה) בעל תואר שני בחנ"מ/ל.ל או הכשרה מקצועית ייעודית, הוא אחד מבעלי התפקידים המובילים המעוגנים בהסכם שכר בחטיבת הביניים. במסגרת תפקידו הוא מוביל ומרכז את תפיסת אל"ה בבית הספר, הוא חבר בצוות הבין מקצועי הבית ספרי והוא אמון על הנחיית צוות בית הספר בהתאמת הפדגוגיה לצרכי הלומדים, תוך יצירת שיתופי פעולה במטרה לחתור לראייה מקיפה ומערכתית.

הציר המרכזי המוביל את תהליך עבודתו בבית הספר כולל מיסוד שגרות הכוללות הבניית תהליכי מיפוי, התערבות ומעקב מבוססי נתונים, לצד תפיסת הפרסונליזציה בהוראה והנכחת מעטפת אישית לכל לומד על-פי דרכו.

המטרה המרכזית של התכנית ועיקריה: קידום הישגי לומדים וצמצום פערים, באמצעות הנחיית מורים והדרכתם לקידום תפקודי הלמידה בדגש על מיומנויות אורייניות, תוך שיפור תחושת המסוגלות שלהם ושל התלמידים והובלתם להצלחה. [\(ראה- מתנ"ה תש"פ, אתר האגף לחינוך על-יסודי, משרד החינוך\).](#)

למת"ל תפקיד מרכזי בבית הספר ועל מנת לאפשר לו למקסם את עבודתו, על המנהל:

- לדאוג לבניית תשתית ארגונית מאפשרת הכוללת: שגרות עבודה במערכת להדרכת צוותים בהתאם למפורט בהמשך ולמרחב עבודה למת"ל.

- להרחיב את היקף משרתו של המת"ל על מנת שנוכחותו בבית הספר תגדל וכן מומלץ מאוד להרחיב את היקף משרתו כמת"ל ביחס לגודל בית הספר.

- יום ההדרכה באל"ה-הכלה הוא יום רביעי, יש לדאוג לכך שהמת"ל יוכל להתפנות לקבלת הדרכה ביום זה.

להפקת תועלת מרבית, יש להיערך מראש ולפעול עפ"י עקרונות התפקיד והתפיסה המפורטים

[באתר אגף א' חינוך על-יסודי, אתר משרד החינוך](#)

דגשים מרכזיים בעבודת המת"ל:

המת"ל חבר בצוות רב מקצועי מוביל בית ספרי. בכלל זאת, הוא מלווה ומעורב בכל תהליכי העבודה הכרוכים בהתאמת ההוראה וקידום תפקודי למידה לכלל תלמידי ביה"ס. הדגש המרכזי בתפקידו הוא ליווי צוות והדרכת מורים לקידום תהליכי הוראה- למידה מותאמים לכלל הלומדים.

להלן מרכיבים מרכזיים בעבודתו:

- הבנייה מערכתית של תהליכי מיפוי, איתור, התערבות ומעקב ובקרה מבוססי נתונים, בהיבט הלימודי.
- שותפות ומעורבות פעילה בצוות הרב- מקצועי הבית ספרי.
- הובלת תהליך מיפוי הלומדים בתחום האקדמי. (בשכבת ז' באמצעות מבדק עמי"ת וכלים להעמקת הכרות עם התלמיד).
- שותפות עם צוות בין מקצועי בית ספרי בבניית מערך תמיכה בקבוצות למידה בהתאם לרצף הצרכים והמענים הקיימים.
- הדרכת הצוות לבניית תכניות עבודה כיתתיות, קבוצתיות ופרטניות לכלל התלמידים המאותרים בעקבות הממצאים ובהתאם להחלטות הצוות הרב- מקצועי הבית- ספרי.
- הדרכת מורים בנושאים הקשורים בדרכי הוראה והתערבות בכיתה הכוללת מגוון לומדים ובתוכם תלמידים עם קשיים בלמידה ועם ליקוי למידה בהתאם לתכנית העבודה שנבנתה עבורם, תוך הדגמת תהליכים ודגמי הוראה בפועל.
- הערכה ממוקדת של תפקודי למידה לתלמידים שאותרו במיפוי, לגביהם קיים צורך במידע נוסף.
- הובלת תהליך מעקב ובקרה המתבססים על קריטריונים פנימיים וחיצונים.
- ניהול הידע והמידע המצטבר על תפקודו של התלמיד באופן מובנה וסדיר.

מבנה משרת המת"ל

6 ש"ש פרונטליות, מתוך סך השעות הפרונטלית של המת"ל, מוקדשות לעבודתו כמת"ל, והן מחולקות ל- 4 שעות הוראה ו- 2 שעות הדרכה באופן הבא:

4 ש"ש – הוראה שיתופית בכיתות או הוראה לתלמידים בקבוצות של עד 5 תלמידים.

2 ש"ש- ליווי צוותים והנחיית המורים בהתאמת תהליכי ההוראה לקידום תפקודי למידה.

ההנחיה מיועדת לכלל המורים בבית- הספר בהתאם ליעדים שהוגדרו, לרבות הנחית המורים המלמדים בקבוצות למידה פרטניות.

1 שעה פרטנית- לטובת טיפול בפרט בהיבטים פדגוגיים ופסיכו-פדגוגיים (התערבות ברמה שלישית מודל ה-RTI). במסגרת שעה זו המת"ל יבצע העמקת מיפוי תפקודי למידה בהתאם לצורך, ילווה את התלמיד תוך התאמת תהליכי למידה – הוראה, וינהל מעקב ובקרה אחר התקדמות התלמידים.

2 ש"ש שהייה- לטובת ישיבות היגוי, ישיבות פדגוגיות וישיבות צוות נוספות וכן להכנת חומרי הדרכה.

* התפקיד מזכה בגמול של 6% - יש לשבץ את המת"ל במערכת המנב"ס תחת הכותרת " מעריך תפקודי למידה"

מומלץ כי היקף משרתו של המת"ל יהיה על פי מפתח של 4 שעות לכל שכבה בחטיבות בהן עד 5 כיתות בשכבה (ראה- מתנ"ה תש"פ, אתר האגף לחינוך על-יסודי, משרד החינוך).
בחטיבות בהן מספר הכיתות בכל שכבה גדול יותר מומלץ כי המפתח יהיה 0.75 שעות לכל כיתה.
בכל מקרה היקף משרתו של המת"ל יהיה לפחות 6 ש"ש, שהינן שעות תקן, בתפקידו כמת"ל והגדלת משרתו היא חלק מהשימושים המחויבים בסל הטיפוח הבית ספרי.

* לא תתאפשר העסקת מת"ל שאינו עומד בקריטריונים. במידת הצורך ניתן להפנות מועמדים להכשרה במסגרת קורס להכשרת מת"לים באוניברסיטה הפתוחה (ראו פירוט בחלק של הפיתוח המקצועי בהמשך)

תפקיד המת"ל בחטיבות בהן פועלת התכנית "מלקויות ללמידה"

המת"ל בונה פרופיל שפתי של לומד לכל אחד מתלמידי השכבה בהתאם לממצאי "מבדק עמי"ת" ומנחה את המורים כיצד לקדמו.

המת"ל במסגרת מערך אל"ה מבקש לתת מענה לכלל התלמידים בחינוך הרגיל ובכללם מתוך דגש לתלמידים עם קשיים בלמידה או עם לקות למידה. תפקידו במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה" יורחב לטובת העמקת הטיפול בתלמידים שאותרו עם קשיים והם חשודים בלקות למידה.

המת"ל הוא הדמות המובילה והמתכללת את התכנית "מלקויות ללמידה" בבית הספר והוא אמון על ליווי והדרכת הצוות והמחנכים באיתור ובניית תכנית התערבות לתלמידים החשודים כבעלי ליקוי למידה, מעקב אחר התקדמותם ותיעוד התהליכים שנעשו עימם.

כל זאת לקראת בחינת המלצה לאבחון דיסקטי וועדת התאמות לתלמידים שעברו את ההתערבות ונמצאו מתאימים לעלות לוועדת התאמות ברמה 3.. (החלטה סופית באמצע כיתה ט').

במסגרת אחריותו של המת"ל על הדרכת הצוות להוראה מותאמת, והיותו מומחה ומוביל התכנית "מלקויות ללמידה" בבית הספר, המת"ל יוביל וינחה את מפגשי הפיתוח המקצועי בחדר המורים.

מבנה המשרה של המת"ל במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה"

בנוסף לשעות עבודתה במסגרת מערך אל"ה (כפי שהוגדר לעיל), יתווספו למשרת המת"ל:

3 שעות פרונטליות

1 שעה פרטנית

השעות שנוספו במסגרת התכנית "מלקויות ללמידה" מיועדות לתהליכי איתור, התערבות, הנחייה, תיעוד ומעקב אחר תלמידים עם קשיים ועם חשד ללקות למידה ו/או הפרעת קשב והן **יחולקו באופן הבא:**

2 ש"ש למפגשים להעמקת ההכרות עם התלמידים ושעתיים לשיבות צוות, תיעוד והנחיית מורים.

משימות המומלצת בשעות הנ"ל:

- ✓ העמקת מיפוי לתלמידים שאותרו עם קשיים במבדק עמי"ת.
- ✓ ליווי המחנך בבניית תכנית התערבות ובתיעוד התהליך באמצעות תיקי סמ"ל (סיכום, מעקב, למידה).
- ✓ הנחיית כלל המורים בעבודה עם תלמידים עם קשיים ובעלי ליקויי למידה.
- ✓ תכלול תהליכים מערכתיים של ישיבות בניית תכנית עבודה לתלמיד, מעקב ובקרה אחר התקדמות התלמידים המאותרים.
- למת"ל יהיו שני גורמים מלוים / מנחים – 3/2 מדריכת אל"ה, הכלה ו – 1/3 מדריכת לקויות למידה בהתאם למצופה ממנה בעבודתה היום יומית.
- מדריכת אל"ה תהיה האחראית על התנהלות מערך אל"ה בבית הספר, ומדריכת ל"ל תלווה את המת"לית בכל הנוגע למסגרת עבודתה בתכנית מלקויות ללמידה.

מערך אל"ה בחטיבות בהן פועלת תכנית "הדרך החדשה"

קידום תלמידים ילידי הארץ יוצאי אתיופיה הנו יעד כלל מערכתי המבוסס על החלטת ממשלה. האגף לחינוך על יסודי יפעל לקידום יעד זה באפיקים שונים ובהם הטמעת תפיסת אל"ה המהווה תשתית פדגוגית וארגונית, לקידום יעד זה.

יעדים בדרך החדשה:

✓ 70% מתלמידי התכנית ישפרו את הישגיהם הלימודיים במקצוע ההתערבות בציון אחד לפחות.

✓ הפחתת הנשירה הגלויה והסמויה

- ✓ הגדלת שביעות רצון הן של התלמידים והן של הוריהם ממערכת החינוך
- ✓ מתן מענה מערכתי לשונות - חשיפת התכנית בפני כל צוות ביה"ס כחלק מתפיסה חינוכית המתייחסת לצורך במתן מענה לשונות.

ליווי ופיתוח מקצועי

הדרכה מחוזית (מפגשי הדרכה)

מדריכה מחוזית תלווה תהליך העבודה בבתי הספר לצד מדריכות נוספות שילוו את צוות ביה"ס בכלל, ואת המת"ל בפרט.

יום ההדרכה של אל"ה-הכלה הוא יום רביעי. יש לדאוג שיום העבודה של המת"ל ושל רכז ההשתלבות תואם ליום ההדרכה בביה"ס.

השתלמויות למת"לים בפסגות

במסגרת תפקידו, המת"ל ישתתף לאורך שנת הלימודים בפיתוח מקצועי ארצי מטעם אגף אי חינוך על-יסודי מדי שנה.

השתלמות מקוונת (למידה מרחוק) למורים (מט"ח):

ההשתלמות המקוונת מיועדת לכלל מורי ביה"ס, והיא כוללת יחידות מעשיות ויישומיות המקנות ידע וכלים להתמודדות עם מגוון הלומדים בכיתה הטרוגנית. היקף ההשתלמות: 30 שעות מדי שנה המוכרות לגמול באופן חדש ובעוז לתמורה.

להשתלמות שני חלקים נפרדים המתפרסים על שנתיים:

א. השתלמות ברמת מבואות- מיועדת למורים המשתלמים לראשונה

ב. השתלמות ברמת העמקה- מיועדת למורים שהשתלמו בהשתלמות המבואות

קורס להכשרת מת"לים (אופ')

מטרת הקורס היא להכשיר מורים בעלי וותק של לפחות 3 שנים, שנמצאו מתאימים לתפקיד המת"ל ואין להם את ההכשרה הנדרשת.

הקורס מקנה למשתתפים ראייה רחבה וגישה רב מערכתית בעבודתם. נלמדים בו עקרונות מנחים להובלת תהליכים ולריכוז תכניות התערבות, מיומנויות הנחיה והדרכה וכלים לאיתור, לאבחון, ולעבודה מותאמת ויעילה עם כלל התלמידים ובכללם תלמידים עם קשיים.

היקף הקורס: 240 שעות למשך שנתיים (120 בכל שנה)

השתתפות בקורס כרוכה בתשלום.

הערכות למבדק עמי"ת – ערכה למיפוי תלמידים

מבדק עמי"ת מועבר בראשית שנת הלימודים לתלמידי שכבת ז' (למעט כיתות חינוך מיוחד).

מורים מצוות בית הספר שותפים לתהליך העברת המבדק וביקתו בהדרכת המת"ל, בכך הם נחשפים לממדי המבדק, שהוא כלי דיאגנוסטי המתבסס על עקרונות שעשויים לשרת אותם בהקבלה לתחום הדעת שלהם.

המבדק מהווה בסיס לבנייה והתאמה של תכניות התערבות ברמה שכבתית, כיתתית ופרטנית.

השימוש במבדק אינו כרוך בתשלום מצד בית הספר.

חוברות המבדקים נשלחות לבתי הספר בכמות הנדרשת לפני תחילת שנת הלימודים. טרם קבלת המבדקים, במסגרת ההערכות, מתבצע תיאום עם מנהל/ת בית-הספר ונאספים נתונים על מספר כיתות ז' שאמורות להיפתח בבית הספר.

מבדק עמי"ת, במהותו, הינו כלי עבודה פנים בית ספרי ואינו אמצעי לבקרה ו/או פיקוח מכל סוג שהוא. כל שימוש מסוג זה מחטיא את מטרת המבדק ועלול לפגוע בהיבטים הפדגוגיים המקצועיים של השימוש במבדק עמי"ת, ואף לייתר אותו. כמו-כן הכנה למבדק במסגרת הלמידה בחינוך היסודי גורמת להטיית התוצאות ומחבלת במאמץ לאתר את התלמידים המתקשים באופן מהימן כדי לסייע להם.

חל איסור מוחלט על העברת נתוני מבדק עמי"ת לגורמים חיצוניים, וזאת כדי שנוכל להמשיך ולקדם עבודה מקצועית על בסיס נתונים מדויקים המשקפים את הידע וההבנה של התלמידים ללא הכנה ממוקדת לקראת המבדק.

למותר לציין ששיח בית ספרי פנימי, פדגוגי ומקצועי עם המפקח הישיר על בסיס נתוני מבדק עמי"ת והסקת מסקנות לגבי דרכי פעולה לקידום הלמידה הוא רצוי ומבורך.

דגשים לעבודת המת"ל עם ילדי "הדרך החדשה":

✓ **אפיון קבוצת הלימוד** – כדי למנוע בידול תלמידי הדרך החדשה, יש ליצור קבוצות מעורבות של תלמידי הדרך החדשה וכלל התלמידים.

✓ **מענה מיטבי** – מקסום מספרם של תלמידי הדרך החדשה במסגרות הסיוע שבהדרכת המת"ל

✓ **מעקב התקדמות** – מעקב ממוקד בתלמידי הדרך החדשה כדי לוודא התקדמות וצמצום פערים

פירוט נוסף על התוכנית אופן הפעלתה ותפקידי המת"ל - [באתר האגף לחינוך על יסודי](#)

הממונה על התכנית: שפרה סטרוסקי shifrast@education.gov.il

מדריכה ארצית מרכזת: saritposa@gmail.com

רכז השתלבות ואוכלוסיות ייחודיות בחטיבות הביניים תש"פ

תפקיד רכז השתלבות ואוכלוסיות ייחודיות בחטיבת הביניים, מתמקד בריכוז תהליכים ארגוניים לקידום יכולת ההכלה של תלמידים והגברת תחושת המסוגלות של צוות בית הספר להכלה והשתלבות.

אוכלוסיית היעד לעבודת הרכז הנה תלמידים עם צרכים ייחודיים, לרבות תלמידי החינוך המיוחד.

התפקיד מאופיין בריכוז העבודה עם תלמידים להם צרכים ייחודיים ובהעמקת הידע המתפתח במוסד, בהקשר לאוכלוסיות אלה.

דגשים בעבודת רכז השתלבות בחט"ב

- **ריכוז תהליך המיפוי** והמעקב אחר תלמידים עם צרכים ייחודיים ובכללם תלמידי חנ"מ, עולים, נוער בסיכון, מחוננים, קשיים רגשיים וכו.
- **איגום נתונים המתקבלים מתהליך מיפוי** קשיים וחזקות של תלמידים עם צרכים מגוונים בהיבטים: לימודיים, רגשיים, חברתיים ומשפחתיים.
- **מיפוי המשאבים** וכוח האדם העומדים לטובת מתן מענה לתלמידים עם צרכים מגוונים.
- הצגת הפער בין מפת הצרכים למפת המענים הקיימת ובניית מענים נוספים בהתאם לצורך
- **איסוף מידע שיטתי**, תיעוד, מעקב ובקרה על התקדמות הלומדים עם צרכים ייחודיים כבסיס לקבלת החלטות בצוות רב מקצועי.
- **יישום עקרונות שילוב תלמידים עם זכויות** לשירותי החינוך המיוחד/עולים/שילוב/ילדים ונוער בסיכון ותלמידי "הדרך החדשה".
- **מעקב אחר המענים הניתנים** לתלמידים שאותרו עם צורך / שעות שהוקצו לצורך מתן מענה ייחודי.
- **ניהול וריכוז המידע באופן שיאפשר ראייה רב ממדית של צרכי התלמיד ומעקב אחר התקדמותו.**
- **ייזום תהליכי פיתוח-מקצועי לצבירת הידע בארגון** בנושא הכלה והשתלבות של תלמידים עם צרכים מגוונים.
- **קידום יוזמות בית ספריות להשתלבות והכלה בבית הספר.**

האגף לחינוך על יסודי ת.ד. 292 *ירושלים 91911* טלפון 5603259 *פקס 5603255

כתובת אתר "שער הממשלה" www.gov.il

high-school@education.gov.il

- תכלול והעמקת הידע המתפתח במוסד בתחום של תלמידים בעלי צרכים מגוונים.
 - שותפות בצוות רב מקצועי.
- קשר עם גורמי מקצוע ומומחים – בהתאם לצורך ולשם יצירת שת"פ ולמתן מענים מגוונים לשונות.

רכזי ההכלה וההשתלבות יקבלו ליווי מקצועי על ידי מדריך אלי"ה- הכלה, יום ההדרכה של אלי"ה-הכלה הוא יום רביעי. יש לדאוג שיום העבודה של רכו ההשתלבות תואם ליום ההדרכה בביה"ס.

על מנהל בית הספר לדאוג לכך ש: יהיה יום עבודה משותף לרכז ההשתלבות ולמת"ל

לתשומת לבכם, מנהל שבבת ספרו עדיין לא מונה רכו השתלבות מתבקש לדאוג לכך בהקדם .

2. קריטריונים לביצוע התפקיד

רכז השתלבות צריך לתת מענים לכלל האוכלוסיות המיוחדות, מתוך הסתכלות על הכיתה הרגילה, ולכן רצוי רקע לימודי בתחומים מכווני פרט.

מורה בעל תואר ראשון או שני ותעודת הוראה, עם ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה בכיתה רגילה, מכוונות ורצון להתפתח בתחום קידום הפרט ובעל כישורים אישיים מתאימים (יכולת עבודה בצוות, כושר מנהיגות, כישורי הדרכה, כישורי הנחייה וניהול דיונים, מיומנויות בתקשורת בינאישית עם ההנהלה ואנשי מקצוע בקהילה מיומנויות בתקשורת בינאישית, בעל יוזמה ופתוחות).

א. קיימת עדיפות למורה בעל תואר שני באחד מהתחומים הבאים לקוויות למידה/ חינוך מיוחד וכן לבוגר קורס אבחון דידקטי או קורס מת"לים / בוגר מסלול ילדים ונוער בסיכון.

• יועץ בית הספר לא יוכל לשמש כרכז השתלבות.

• מת"ל בפועל לא יוכל לשמש כרכז השתלבות.

ב. במידה ולא ימצא מועמד העונה לדרישות אלו ייבחר מורה עם ידע פסיכו-פדגוגי נרחב בתחומים רלוונטיים, כגון - חינוך מיוחד וייעוץ.

3. פיתוח מקצועי

• רכזי ההשתלבות ואוכלוסיות מיוחדות **נעדרי הכשרה מתאימה**, יהיו מחויבים בפיתוח מקצועי **בהיקף של 180 שעות**, תוך שלוש שנים (60 שעות בכל שנה). הפיתוח המקצועי ינוהל על ידי האגף לחינוך על יסודי בשותפות אגף חינוך מיוחד, אגף שפ"י.

• מורים **בעלי תואר שני מתאים או בעלי הכשרת מת"ל** יהיו מחויבים בפיתוח מקצועי בהיקף של **90 שעות בלבד** תוך שלוש שנים (30 שעות בכל שנה).

חאלו"ם – חינוך אישי לצמיחה ומנהיגות

גישה חינוכית המיושמת בחינוך העל יסודי והמבוססת על תפיסת עולם הומניסטית המדגישה את העמקת השיח המשמעותי בין מורה לתלמיד (מחנך ומורה מקצועי) ובין כל באי בית הספר.

מטרת תכנית חאלו"ם לפתח אחריות כוללת לכל תלמיד ושל כל תלמיד, לצמיחה בתחום הלימודי, החברתי והאישי ולטפח יכולת מנהיגות לקידום יעדים אישיים וחברתיים.

מסגרות מפתח של הגישה מבוססות על יצירת מעגלי שיח ומעגלי למידה השלובים זה בזה, בהם נוצרים יחסי קרבה ואמון בין השותפים (מורים, תלמידים, הורים וגורמי הנהלה).

תהליך זה נתמך באמצעות פיצולי כיתות ועבודה בקבוצות קטנות בהובלת מחנכים ומורים מקצועיים הבונים בשיתוף עם התלמידים תכניות למידה ופעולה/חווים אישיים שבהם מוגדרים יעדים ונבחנים התהליכים והתוצאות להשגתם.

במסגרת התוכנית מתקיים תהליך מחודש של התבוננות בתפקיד המחנך ובפיתוח מכוונות עצמית ללמידה.

יעדי חאלו"ם

- הרחבת המפגש הבין אישי בין תלמידים ומחנכים באמצעות פיצול הכיתה לקבוצות קטנות (15-20 תלמידים) הנפגשות עם חינוכאי ומפגשים אישיים של החינוכאי עם תלמידיו.
- הרחבת אחריות המחנך והחינוכאי למהלך החינוך והלמידה של כל תלמיד, המבוססת על בניית תכנית עבודה אישית בהתאם לנקודות החוזק שלו.
- גיבוש חברי הקבוצה למתן תמיכה משמעותית לכל תלמיד.

פרקטיקות:

יישום התפיסה נעשה באמצעות מבוגר משמעותי אחד ושלוש מסגרות מפתח:

1. קבוצה שיח ולמידה – ארגון הזמן השבועי למפגש שיח רגשי-חברתי-ערכי ברמה אישית וקרובה ביותר בין המחנך לתלמידים ובין התלמידים לבין עצמם, המעודד מוטיבציה ללמידה. מפגש זה מתקיים פעמיים בשבוע בקבוצה קבועה של תלמידים (חצי כיתה - ב- setting קבוע של: יום, שעה, מקום, צורת ישיבה (מעגל) וחינוכאי מנחה)

2. שיחות אישיות – כל מחנך מעמיק את הקשר ומלווה את תלמידיו בשיחות אישיות/קבוצתיות בשעות פרטניות חינוך.

3. שעות פרטניות הוראה- מאחר ותכנית חאלו"ם הינה תכנית מערכתית, התכנית שואפת להטמיע את עקרונות חאלום בלמידה באמצעות ניסוח **הסכם למידה**, **צמיחה והתפתחות** אישית על-ידי המחנך יחד עם כל אחד מתלמידיו, ובאמצעות **תהליך אימוני**- במסגרתו התלמיד זוכה לליווי בתוך תהליך אימוני לקראת מימוש המטרה שהוגדרה בהסכם הלמידה.

ההורים מהווים שותפים מלאים לתהליך- החל מאסיפת הורים תחילת שנה בכיתה ז'- ההורים חווים מעגל שיח, שיחות ההורים מתקיימות ברוח החינוך האישי- ההורים משתפים בחזקות של הילד, שותפים להגדרת המטרה וביחד מחליטים במה ההורים יכולים לעזור למימוש המטרה. כמו כן, מתקיימים מעגלי שיח הורים ותלמידים .

מורים המקצועיים-

מתקיים תהליך פיתוח להכנסת עקרונות חאלו"ם למקצועות הלימוד. תהליכי פסיכו-פדגוגיה בלמידה.

הפעלת התוכנית:

- הדרכה אחת לשבועיים/שלושה
- פיתוח מקצועי למורים

הצטרפות:

בתי הספר הוותיקים המעוניינים להמשיך בתוכנית ידווחו למדריכה הארצית על רצונם להמשיך בתוכנית.

בתי ספר חדשים המעוניינים להצטרף, ויש להם משאבים תקציביים, (סל טיפוח וכו') יפנו בקשותיהם אל הפיקוח במחוז .

החל משנה"ל תשע"ט אופן אופן הקצאת המשאבים השתנה ואוגם בסל הטיפוח הדית ספרי. בתי ספר יוכלו לבקש להפעיל את תכנית חאלו"ם ממשאבי סל הטיפוח הבית ספרי.

לפרטים נוספים על תכנית **חאלו"ם** ועקרונותיה ניתן לקרוא **באתר האגף לחינוך על יסודי** ואצל המדריכה הארצית המרכזת גבי טליה שרון talialia29463@gmail.com

מרח"ב בחט"ב

תכנית מרח"ב מסייעת לחטיבות הביניים במתן מענה לתלמידים בעלי קושי רגשי - חברתי, המתבטא בתחומי בית הספר.

מענה רגשי מתאים לתלמידים אלו, מעניק להם כלים להתמודדות עם הקושי, עוזר במימוש כוחותיהם בכיתה, ומסייע לביה"ס להתמודד עם תופעת הנשירה הגלויה והסמויה הקיימת בקרב התלמידים שאינם מצליחים להשתלב בתרבות הבית ספרית.

העבודה נעשית במרכז מרח"ב שמוקם בבית הספר, בחדר מיוחד, מאובזר ומרוהט באופן שמסייע בהובלת התהליכים הרגשיים. התלמידים מטופלים על ידי תרפיסטים/מטפלים באמנויות מוסמכים (תנועה, דרמה, מוסיקה, ביבליותרפיה, אמנות), המשולבים כחלק מהצוות המקצועי של ביה"ס ונמצאים בקשר רציף עם הצוות הייעוצי ומחנכי הכיתות.

תכנית מרח"ב חותרת ליצירת שינוי באקלים הבית ספרי ולשיפור בתחושות ובהישגי התלמידים שאותרו.

יעדים מרכזיים:

- מתן מענה מקצועי רגשי בתוך בית הספר לתלמידים עם קשיים רגשיים/חברתיים הלומדים בכיתות הרגילות
- הרחבת יכולת ההתבוננות וזיהוי הקשיים של הצוות החינוכי בתהליך מיפוי תלמידים עם חסכים רגשיים-חברתיים
- מתן מקום וזמן לתלמידים להביע ולעבד את רגשותיהם וקשייהם, ולאפשר להם פניות ללמידה
- הרחבת יכולת ההכלה וצמצום נשירה סמויה וגלויה

תנאי השתתפות: בתוכנית מרח"ב ישתתפו רק בתי ספר שיעמדו בקריטריונים הנדרשים להפעלת התוכנית הן מבחינת כוח האדם המקצועי, מקום פיזי והיקף השעות.

הקצאת שעות תכנית מרח"ב אוגמה ברובה בסל הטיפול הבית ספרי ולכן על בתי הספר להעמיד את המשאב מן הסל שלהם, בתוספת שעות עידוד בלבד מן האגף ובליווי והנחייה של האגף לחינוך על-יסודי

לפרטים נוספים על תוכנית [מרח"ב](#) ועקרונותיה ניתן לקרוא [באתר האגף לחינוך על יסודי](#) ו/או לפנות אל המדריכה הארצית גבי סמדר בן עמי smadarbenami8@gmail.com

אני מבקשת לאחל לכולנו בהצלחה מרובה ושנה עתירת עשיה.

בברכה,

דסי בארי

מנהלת אגף אי' חינוך על-יסודי

העתק :

גבי שוש נחום, סמנכ"לית בכירה ומנהלת המינהל הפדגוגי

מנהלי מחוזות

מפקחים רפרנטים לחינוך העל יסודי במחוזות

מפקחים בחינוך העל יסודי במחוזות

הנהלת האגף לחינוך על-יסודי

מה בין מת"ל ורכז השתלבות

תבחינים	מת"ל	רכז השתלבויות
אוכלוסיית היעד	-- כלל התלמידים - צוות המורים	- תלמידים בעלי צרכים מיוחדים - צוות המורים
מטרות	קידום תהליכי למידה- הוראה מותאמים לכלל הלומדים בכיתה הטרוגנית.	קידום תהליכים ארגוניים של הכלה והשתלבות של תלמידים עם צרכים מגוונים.
יעדים	עליה בהישגי לומדים במקצועות רבי מלל, במבחני המיצ"ב ובמבחנים פנימיים בחט"ב. עליה בנתונים המצביעים על שיפור בתפקודי למידה. עליה בתחושת המסגלות של הצוות החינוכי בהתמודדות עם הוראה בכיתה הטרוגנית.	עליה בתחושת המסוגלות של הצוות החינוכי בהכלת תלמידים עם צרכים מיוחדים בכיתה הטרוגנית. עליה בתחושת המסוגלות של תלמיד עם צרכים מיוחדים.
דרכי פעולה	הובלת תהליכי מיפוי ואיתור בית ספרי בהיבט הפדגוגי. הדרכת צוות בית הספר לקידום תהליכי הוראה- למידה דיפרנציאליים בית ספריים בהיבט הפדגוגי. הובלת תהליכי מעקב ובקרה	מיפוי המשאבים וכוח האדם הקיימים בבית הספר לטיפול בתלמידים עם צרכים מיוחדים. מיפוי וריכוז צרכי תלמידים עם צרכים

תבחינים	מת"ל	רכז השתלבויות
	בית ספריים בהיבט הפדגוגי.	מגוונים. איסוף מידע על תלמידים עם צרכים מגוונים לצורך מעקב וקבלת החלטות בצוות רב מקצועי.
שותפי תפקיד	מנהל חטיבה, יועץ, רכז פדגוגי, רכז שפה, רכז השתלבות, רכז שילוב.	מנהל חטיבה, יועץ, מת"ל, רכז חברתי, רכז עולים, גורמי חוץ המטפלים באוכלוסיות מיוחדות,
שגרות ארגונית מאפשרות	צוות רב מקצועית פנים בית ספרי. צב"מ כיתתי ישיבות פדגוגיות מליאות מורים צוותי מחנכים/מקצוע מפגשים פרטניים עם מורים. שעות הוראה בקו או בקבוצה	צוות הנהלה מורחב. צוות רב מקצועית פנים בית ספרי. ישיבות פדגוגיות. צב"מ כיתתי מליאות מורים
מיפוי ואיתור	יצירת מפה בית ספרית הכוללת תפקודי למידה אקדמים, תפקודים אורייניים, ותפקודי למידה ניהוליים בהתבסס על מבדק עמית, מבדקים פנים בית ספריים,	- איסוף נתונים מבעלי התפקידים - איתור קבוצות הזקוקות למענה ייחודי ומותאם שטרם ניתן.

רכז השתלבויות	מת"ל	תבחינים	
<p>- יצירת מפת התבוננות מתכללת עבור תלמידים עם צרכים מגוונים הכוללת משאבים, כוח אדם וצרכים.</p>	<p>ומידע קודם.</p> <p>- איתור קבוצות תלמידים עם צורך בהתאמת הלמידה</p> <p>- העמקת מיפוי תפקודי למידה בעת הצורך.</p> <p>איתור תלמידים למעקב מתועד (תיק סמ"ל)</p>		
<p>- חבר בצוות רב מקצועי המקדם מדיניות, יוזמות ותכניות להשתלבותם של תלמידים עם צרכים מגוונים.</p> <p>- ייזום תהליכי פיתוח מקצועי בחדר המורים בנושא הכלת תלמידים עם צרכים מגוונים</p> <p>- התאמת התכניות והפעילות הבית ספרית לצרכי התלמידים עם צרכים מגוונים</p> <p>הטמעת תפיסה מערכתית לעבודה עם הורים בשיתוף היועצת בנושא השתלבות והכלה מול צוות ביה"ס, ההורים והקהילה.</p> <p>- תיאום עם גורמי חוץ לטיפול במקרים הדורשים גורם מקצועי נוסף/ייחודי.</p>	<p>- חבר בצוות רב מקצועי המקדם מדיניות, יוזמות ותכניות בית ספריות הקשורות בהוראה ולמידה בכיתה הטרוגנית.</p> <p>- ייזום תהליכי פיתוח מקצועי בחדר המורים בנושא הוראה ולמידה בכיתה הטרוגנית</p> <p>- ליווי, הדרכה ופיתוח מקצועי של צוות המורים בנושאים הקשורים בקידום פדגוגיה מותאמת לצרכי כלל הלומדים.</p> <p>שותפות בהפניית תלמידים למסגרות הסיוע השונות בהסתמך על המיפוי.</p>	<p>רמה מערכתית</p>	<p>התערבות</p>

רכז השתלבויות	מת"ל	תבחינים	
<p>- שותפות בהתאמת מערכת שעות לתלמידים עם צרכים מגוונים</p>			
<p>התאמת מענים לכתה/שכבה לטובת הכלת תלמידים עם צרכים מגוונים</p>	<p>התאמת מעניים לימודיים לתלמיד/ כיתה/ שכבה בהתאם לצורך שמופה.</p> <p>ליווי צוות כיתה/שכבה/מקצוע או רכזים פדגוגיים וקידום הוראה וחיזוק של מיומנויות למידה בהתאמה לתחומי הדעת ולצורך הכיתתי/שכבתי שמופה .</p>	<p>רמה כיתתית/שכבתית פרטנית</p>	
<p>- מעקב אחר יישום תכניות ההתערבות שנבנו עבור תלמידים עם צרכים מגוונים</p> <p>- בחינה מתמדת של תפקוד התלמיד במסגרות בהם השתלב.</p> <p>- דין בצוות רב מקצועי ודיוק ודיוק היעדים להמשך.</p> <p>מעקב אחר ניצול שעות דיפרנציאליות.</p>	<p>מעקב אחר יישום תכניות ההתערבות בהיבטים פדגוגיים.</p> <p>מעקב אחר הישגי התלמידים והתקדמותם בכל הנוגע לתפקודי למידה ומיומנויות אורייניות.</p> <p>דיון בצוות רב מקצועי אודות הממצאים בהיבטים פדגוגיים ודיוק היעדים להמשך.</p> <p>בניית קריטריונים פנים בית ספריים למעקב בנוסף לסטטוסים הקיימים.</p>	<p>הערכה ובקרה</p>	

